

МІЖКУЛЬТУРНІ СТИЛІ КОМУНІКАЦІЇ

Бєлашова Аліна Сергіївна
Науковий керівник проф. Юрченко Л.І.
Харківський навчально-науковий інститут
Державного вищого навчального закладу
«Університет банківської справи»

Інтеграційні процеси, які відбуваються в сучасному світі, призводять до зростання взаємодії і взаємозалежності між країнами і регіонами. Ми все частіше контактуємо з представниками інших народів і культур. Тому дуже важливо мати уявлення про міжкультурну комунікацію, в процесі якої представник однієї культури вступає у взаємини з представником іншої.

Як відомо, саме в процесі спілкування можуть виникнути певні проблеми, а іноді й конфлікти. Культурні відмінності можуть зменшувати передбачуваність розвитку процесу комунікацій через невідповідності в мовах, правилах і нормах. Успішність залежить від здатності адаптуватися до відмінностей культур.

Кожній людині властивий свій стиль комунікації, який накладає характерний відбиток на її поведінку і спілкування в будь-яких ситуаціях. У стилі відображаються особливості спілкування людини, що характеризують загальний підхід до побудови взаємодії з іншими людьми. Стиль спілкування, як вважають вчені, залежить як від індивідуальних особливостей і особистісних рис людей (запальності, витриманості, довірливості та ін.), так і від історії життя, ставлення до оточення, загальноприйнятих культурних норм, мови.

Ефективна міжкультурна комунікація вимагає знання і вміння використовувати всі її компоненти. Серед цих компонентів важливе місце належить стилю вербальної комунікації. В даному аспекті стиль спілкування — це своєрідне мета-послання, яке вказує індивідам як слід розуміти і інтерпретувати вербальне повідомлення — контекст комунікації. Він характеризує індивідуальну стабільну форму комунікативної поведінки людини, яка виявляється в будь-яких умовах взаємодії, в будь-якій ситуації. Тут майстерність комуніканта проявляється не тільки в культурі його мови, але і в умінні знайти найбільш точний і найбільш відповідний для кожного конкретного випадку стилістичний засіб мови. Вербальна комунікація передбачає майстерне володіння усіма мовними жанрами: від репліки або коментаря до лекції, доповіді, інформаційного повідомлення, публічної промови. Вибір стилю комунікації, безумовно, пов'язаний з контекстуальністю спілкування в різних культурах [1].

Крім того, велика кількість розбіжностей виникає під час перекладу інформації з однієї мови на іншу. Найбільш поширеним випадком такої мовної невідповідності є відсутність точного еквівалента для вираження того чи іншого поняття, і навіть відсутність самого поняття.

У міжкультурних комунікаціях зростає роль невербальних засобів, таких як: кинесика (рух і зовнішній вигляд); проксемика (використання простору); хронеміка (використання часу).

Дослідження показують, що на долю невербальних засобів спілкування припадає близько 65% інформації, яка передається в процесі комунікації. Жести, міміка, пози, одяг, зачіски, предмети, що оточують нас, звичні для нас дії — всі вони несуть певний вид повідомлень. Невербальні повідомлення здатні передавати інформацію про особу комунікатора. Ми можемо дізнатися про його темперамент, емоційний стан в момент комунікації, з'ясувати його особистісні властивості і якості, комунікативну компетентність, соціальний статус [1].

Визначення комунікативного стилю, так само як і типу культурного контексту, важливе для самого акту розмови. Тому, за класифікацією В. Гудикунста ми розрізняємо такі стилі комунікації:

- прямий — непрямий;
- розгорнутий — згорнутий;
- особистісний — контекстуальний, або суспільно орієнтований;
- інструментальний — афективний [2].

Залежно від того, наскільки безпосередньо та відкрито мовець висловлює свої наміри, розрізняють прямий та непрямий стилі. Наприклад, у ширококонтекстних культурах перевага віддається непрямої, двозначній комунікації. Одна з причин полягає в тому, що учасники комунікаційного процесу — члени сім'ї, друзі, колеги, клієнти — прагнуть встановити близькі міжособистісні стосунки і сформувати великі інформаційні мережі. У результаті, в цих мережах немає необхідності покладатися тільки на вербальні способи вираження думок. В процесі передачі інформації мають значення інтонація, паузи, вираз обличчя. А у вузькоконтекстних культурах навпаки — використовується прямий стиль спілкування. Оскільки вони не знають один одного досить добре, вони намагаються бути прямими і фокусуються на самій комунікації.

Використання розгорнутого стилю характерно для східних країн, де люди надають велике значення спілкуванню, опису подій і речей, які супроводжуються детальністю, метафоричністю, красномовністю, що є ознакою поваги до співрозмовника і самого процесу спілкування.

Лаконічний або згорнутий стиль, у якому значну роль відіграють не слова, а паузи і мовчання. Невербальні засоби передачі інформації тут іноді важливіші, ніж спілкування за допомогою слів.

Також виокремлюють точний стиль комунікації, який передбачає використання необхідного і достатнього мінімуму слів і висловів для передачі повідомлень. Багатозначність і метафоричність для такого стилю

не прикраса, а серйозна перешкода. Це той випадок, коли мова, за Л. Вітгенштейном, має долати думки [2].

Стосовно особистісного стилю, то він є атрибутом індивідуалістських культур, де навіть на мовному рівні підсилюється роль особистості, Я-ідентичності та Я-цінності. Суспільно орієнтований стиль комунікації, навпаки, на перший план висуває становище людини в колективі за соціальним станом, віком, авторитетністю та ін. Залежно від цього в різних мовах існують спеціальні засоби, якими увиразнюють соціальну ієрархію осіб.

Афективний стиль орієнтований на слухача і сам процес комунікації. Від співрозмовників необхідні інтуїтивні навички для визначення значень між словами, оскільки повідомлення, що передаються часто є невербальними. Відсутня частина повідомлень може бути настільки ж важливою, як і вербальні вираження.

Інструментальний стиль орієнтований на мовця і на мету комунікації. При цьому індивід ясно дає зрозуміти іншій стороні, що бажає від нього дізнатися [2].

Названі варіанти комунікативних стилів присутні практично у всіх культурах, але в кожній з них вони оцінюються по-своєму, всім їм надається своє власне значення. Стиль засвоюється в ранньому дитинстві і становить характерну невід'ємну рису притаманного йому способу взаємодії з навколишнім світом і іншими людьми.

Таким чином, міжкультурна комунікація процес вербального і невербального спілкування людей, які належать до різних національних лінгвокультурних спільнот, і як правило, користуються різними мовами, відчують лінгвокультурну "чужість" партнера по спілкуванню, мають різну комунікативну компетенцію, яка може стати причиною як комунікативних невдач, культурного шоку в спілкуванні, так і високого рівня розуміння та узгодженої взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Грушевицкая Т.Г. Основы межкультурной коммуникации / В.Д. Попков, А. П. – М.: ЮНИТИ, 2003. – С. 128-144
2. Манакін В.Н. Мова і міжкультурна комунікація / В.Н. Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – С. 239-250